

Sähköinen oikeudenkäyttö

Euroopan parlamentin päätöslauselma 18. joulukuuta 2008 suosituksista komissiolle sähköisestä oikeudenkäytöstä (2008/2125(INI))

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon EY:n perustamissopimuksen 192 artiklan toisen kohdan,
 - ottaa huomioon neuvoston oikeusalan tietojenkäsittelytyöryhmän (sähköinen oikeudenkäyttö) tekemän työn,
 - ottaa huomioon komission tiedonannon 30. toukokuuta 2008 "Tavoitteena sähköisen oikeudenkäytön strategia Euroopalle" (KOM(2008)0329),
 - ottaa huomioon työn, jota oikeudenkäytön tehostamista tarkasteleva Euroopan neuvoston komitea (CEPEJ) tekee tällä alalla parhaillaan,
 - ottaa huomioon työjärjestyksen 39 artiklan ja 45 artiklan,
 - ottaa huomioon oikeudellisten asioiden valiokunnan mietinnön ja kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnan lausunnon (A6-0467/2008),
- A. ottaa huomioon, että vuonna 2007 neuvosto päätti ryhtyä kehittämään tieto- ja viestintäteknologian (ICT) käyttöä oikeuden alalla Euroopan unionissa erityisesti kehittämällä eurooppalaisen portaalin,
- B. katsoo, että koska rajat ylittävät riita-asiat koskettavat EU:ssa noin kymmentä miljoonaa ihmistä, tietoteknologian (IT) käyttöä on tärkeää lisätä, jotta voidaan parantaa oikeussuojan saatavuutta kansalaisten näkökulmasta, järkeistää ja yksinkertaistaa oikeudellisia menettelyjä sekä lyhentää menettelyjen määräaikoja ja pienentää toimintakustannuksia rajat ylittävissä riita-asioissa,
- C. ottaa huomioon, että sähköisen oikeudenkäytön laaja määritelmä sisältää sähköisen tekniikan soveltamisen oikeudellisiin tarkoituksiin yleisesti ja että tämä määritelmä kattaa useita kysymyksiä, jotka eivät välttämättä sisälly sähköisen oikeudenkäytön käsitteeseen sellaisena kuin komissio on sen tulkinnut edellä mainitussa 30. toukokuuta 2008 päivätyssä tiedonannossaan tai neuvoston sähköisen oikeudenkäytön työryhmän tulkintaan,
- D. katsoo, että jos tietoteknologiaa käytetään oikein, sillä voidaan parantaa huomattavasti EU:n oikeus- ja tuomioistuinjärjestelmien käytettävyyttä ja lisätä niiden tehokkuutta; katsoo, että yhdentymiskehityksen edetessä sisämarkkinoilla ja liikkuvuuden lisääntyessä Euroopan unionissa on todennäköistä, että rajat ylittävä oikeusjärjestelmä kohtaa yhä useammin sille ominaisia haasteita, jotka liittyvät esimerkiksi kieliin, välimatkoihin ja vieraisiin oikeusjärjestelmiin; katsoo, että näitä ongelmia voidaan

kuitenkin ratkoa jossakin määrin asianmukaisella tieto- ja viestintäteknologialla, jolloin paitsi helpotetaan oikeussuojan saamista EU:n kansalaisten näkökulmasta myös tehostetaan yhtenäismarkkinoita,

- E. ottaa huomioon, kuten oikeudenkäytön tehostamista tarkasteleva CEPEJ-komitea painottaa tieto- ja viestintäteknologian käyttöä Euroopan oikeusjärjestelmissä koskevassa raportissaan, että sähköisen tekniikan soveltamisella oikeudellisiin tarkoituksiin ei aina ole myönteistä vaikutusta, ja että hyvien tulosten saamiseksi se on tehtävä järjestelmällisesti ja suunnitelmallisesti,
- F. katsoo, että pitkällä aikavälillä tietoteknologian käyttö riitojenratkaisussa ja sovittelussa edellyttää perustavanlaatuisia muutoksia prosessioikeuteen ja tapaan, jolla lakeja laaditaan, ja että lainkäytön tehostaminen ja oikeussuojan saatavuuden parantaminen edellyttää rekisterien (kauppa- ja yritysrekisterien, maarekisterien, testamenttirekisterien jne.) liittämistä yhteen; ottaa huomioon, että parlamentti on jo osoittanut kiinnostusta oikeussuojan saatavuuden ja tietoteknologian käytön yhteensopivuuden lisäämistä kohtaan käsitellessään vähäisiä vaateita koskevaa lainsäädäntöä, eurooppalaista täytäntöönpanomääräystä ja sovittelua; katsoo, että tietoteknologian käyttöä pitäisi lisätä kaikilla aloilla, asiakirjojen toimittaminen, jakelu ja tiedoksianto, todistaminen ja oikeusapuhakemusten käsittely mukaan luettuina, ja siten sen pitäisi näkyä kaikissa tulevilla säädösehdotuksissa; katsoo, että toimia voitaisiin tarkastella jo sähköisten asiakirjojen, velallisten omaisuuden avoimuuden sekä todistamisen aloilla,
- G. katsoo, että sähköisen oikeuden portaalin/verkoston luominen on tervetullut ajatus, mutta on huolehdittava siitä, että sekä EU:n kansalaisten että EU:n alueella toimivien oikeusalan ammattilaisten tarpeisiin vastataan, ja että oikeuden saatavuutta parannetaan tarjoamalla helppoja ja avoimia keinoja tiedonhankintaan; katsoo, että EU:n kansalaisten ja kansallisten viranomaisten välistä suhdetta tulisi siten helpottaa, ja rikoksen uhrien, epäiltyjen ja oikeuslaitoksen käyttäjien ylipäänsä tulisi pystyä hyödyntämään EU:n oikeudenkäytön työvälineitä arkielämässään; katsoo, että portaali/verkosto olisi lisättävä pilottihankkeeksi EY:n perustamissopimuksen 154 artiklassa hahmoteltuun Euroopan laajuisten verkkojen viitekehykseen ja sitä tulisi kehittää komission 29. syyskuuta 2008 julkistamassa tiedonannossa (KOM(2008)0583) tarkoitettussa ohjelmassa yhteentoimivuuksiratkaisuisista eurooppalaisille julkishallinnoille (ISA), jotta se voisi todella olla tehokas,
- H. ottaa huomioon, että koska ainoastaan 50 prosentilla Euroopan kansalaisista on internet-yhteys, sähköisen oikeudenkäytön palvelujen kehittämisessä ja toteuttamisessa olisi ehdottomasti noudatettava avoimuutta, yhdenvertaisuutta lain edessä ja julkista valvontaa koskevia periaatteita, ja niiden olisi ainakin siirtymäkauden aikana oltava luonteeltaan täydentäviä ja valinnaisia suhteessa jäsenvaltioissa tähän asti noudatettuihin käytäntöihin,
- I. katsoo, että nykyiset portaalit ovat alkeellisia, sekavia ja hankalia käyttää ja että tiedonsaannin helpottamiseen ja sähköisten järjestelmien ja rekisterien käytettävyyden parantamiseen tähtäävissä toiminna pitäisi käyttää tietoteknologian alan huippuosaajia; katsoo, että Euroopan unioniin pitäisi kehittää yksi ja ainoa oikeusalan portaali, jota oikeuslaitoksen ja hallinnon virkamiehet ja toisaalta oikeusalan ammattilaiset ja muut ammattiryhmät käyttäisivät keskenään eri tavoin, ja että kansalaisia varten olisi oltava identiteetin hallintajärjestelmä, jonka avulla kansalaisten alue erotetaan ammattilaisten

alueesta; katsoo, että vaikka Euroopan oikeudellista verkostoa (EJN) onkin tärkeää kehittää edelleen, pääpainon pitäisi olla aiemmasta poiketen oikeussuojan saatavuuden parantamisessa kansalaisten ja yritysten näkökulmasta,

- J. katsoo, että EU:n oikeusalan koulutukseen pääsevien oikeusviranomaisten vähyyks hidastaa jossain määrin Euroopan oikeusalueen luomista koskevan tavoitteen saavuttamista ja että sähköiset työvälineet voisivat edesauttaa merkittävästi tulevaisuuden Euroopan oikeusalueen perustana olevan eurooppalaisen oikeuskulttuurin leviämistä,
- K. katsoo, että olisi otettava huomioon, että kansallisten tuomareiden yhteisön oikeuden tuntemuksessa on merkittäviä eroja eri jäsenvaltioissa, kuten Euroopan parlamentti korosti 9. heinäkuuta 2008 antamassaan päätöslauselmassa¹ kansallisen tuomarin asemasta Euroopan oikeuslaitoksessa,
- L. katsoo, että sähköisen oikeudenkäytön alan keskeisiin haasteisiin, myös kieliä koskevaan haasteeseen, on tartuttava välittömästi,
- M. ottaa huomioon, että oikeusministerit ovat kannattaneet sitä, että EU:n sähköistä oikeudenkäyttöä kehitettäessä käytettäisiin hajautettua lähestymistapaa ja että keskitettyä koordinoitua olisi jonkin verran, jolloin Euroopan unionissa voitaisiin jakaa tietoja, kansalliset järjestelmät voisivat toimia riippumattomasti ja samalla vältettäisiin uuden, keskitetyn eurooppalaisen sähköisen oikeudenkäyttöjärjestelmän kehittämiseen liittyvät vaikeudet, ja ottaa huomioon, että jotkin jäsenvaltiot tekevät keskenään kahdenvälistä yhteistyötä; ottaa huomioon, että neuvoston työryhmä on todennut, että sähköistä oikeudenkäyttöä koskevien aloitteiden pitäisi olla jäsenvaltioille vapaaehtoisia sen sijaan, että jäsenvaltiot veloitettaisiin ottamaan käyttöön uusia kansallisia järjestelmiä tai muuttamaan perusteellisesti nykyisiä järjestelmiään,
- N. katsoo, että tietotekniikka on osoittautunut tehokkaaksi työvälineeksi kansainvälisen rikollisuuden torjunnassa, kuten Schengenin tietojärjestelmän ja siitä kehitettyjen sovellusten avulla saavutetut tulokset osoittavat; katsoo, että korkeaa teknologiaa tulisi hyödyntää täysimittaisesti kansainvälisen rikollisuuden torjunnassa ja ehkäisyssä ja eurooppalaisen rikosrekisteritietojärjestelmän kaltaisten hankkeiden tulisi saada mahdollisimman laaja tuki, rahoitustuki mukaan lukien,
- O. katsoo, että nykyinen tapa kerätä rikosoikeudenkäyntien todisteita muissa jäsenvaltioissa perustuu edelleen keskinäisen avun tarjoamiin hitaisiin ja tehottomiin työvälineisiin ja että videoneuvottelun kaltaisten teknisten työvälineiden käyttö tarvittaessa ja ainoastaan silloin, kun siitä ei olisi haittaa todistajan oikeudelliselle asemalle, olisi suuri edistysaskel todisteiden vastaanottamisessa etäältä,
- P. katsoo, että Euroopan oikeusalueen luominen merkitsee myös parannusta EU:n kansalaisten perusoikeuksiin ja oikeusturvaan, ja että strategia tulisi panna täytäntöön tiukimpia mahdollisia tietosuojavaatimuksia täysimääräisesti noudattaen,
- Q. katsoo, että samalla kun suoritetaan tietoa muiden jäsenmaiden rikosoikeudellisista järjestelmistä lisääviä lainsäädäntötoimia, tulisi sama tieto asettaa saataville myös

¹ Hyväksytyt tekstit, P6_TA(2008)0352.

sähköisesti,

1. kannattaa komission suunnitelmia, erityisesti ehdotusta edistää yleiseurooppalaisten sähköisten viranomaispalvelujen eurooppalaisia yhteentoimivuusperiaatteita osana IDABC-ohjelmaa ja meneillään olevaa, sähköiseen allekirjoitukseen ja sähköiseen identiteettiin liittyvää työtä;
2. kehottaa komissiota täydentämään vapauteen, turvallisuuden ja oikeuteen perustuvaa eurooppalaista aluetta sähköisen oikeudenkäytön alueella seuraavasti:
 - (a) ryhtymällä konkreettisiin toimiin Euroopan sähköisen oikeudenkäytön alueen toteuttamiseksi;
 - (b) nimeämällä selkeästi asiat, jotka EU:n toiminta kattaa, käyttämällä esimerkiksi erilaista määritelmää tai lisäämällä sanamuotoon "sähköinen oikeudenkäyttö" kirjainlyhenne EU, esimerkiksi "EU:n sähköinen oikeudenkäyttö";
 - (c) ottamalla käyttöön sähköisen oikeuden portaalin/verkon ja vastaamalla sekä EU:n kansalaisten että EU:n oikeusalan ammattilaisten tarpeisiin sekä varmistamalla helppojen ja avoimien tiedonhakekeinojen saatavuuden siten, että hyödynnetään EY:n perustamissopimuksen 154 artiklassa hahmoteltuja ja ISA:n kehittämiä Euroopan laajuisia verkkoja;
 - (d) hyödyntämällä laajasti sähköisiä työvälineitä eurooppalaisen oikeuskulttuurin kehittämisessä;
 - (e) hyödyntämällä täysimääräisesti uuden tekniikan mahdollisuudet kansainvälisen rikollisuuden torjunnassa ja ehkäisyssä;
 - (f) parantamalla ja ottamalla käyttöön viipymättä todisteiden hankintaa muista jäsenvaltioista helpottavia työvälineitä kuten videoneuvottelu;
 - (g) edistämällä perusoikeuksia, kansalaisten oikeusturvaa rikosoikeudenkäynneissä ja tietosuojan noudattamista keskeisenä osana EU:n oikeudenkäytön toimintasuunnitelman laadintaa ja täytäntöönpanoa;
3. katsoo, että toimielinten pitäisi keskittyä työssään voimakkaammin kansalaisiin;
4. pitää myönteisenä jäsenvaltioiden intoa käynnistää kahdenvälisiä hankkeita, jotka voitaisiin myöhemmin laajentaa käsittämään kaikki jäsenvaltiot ja jotka siksi toivottavasti johtavat parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen koko EU:n kannalta, mutta varoittaa kyseiseen lähestymistapaan mahdollisesti liittyvästä pirstaloivasta vaikutuksesta ja luottaa siihen, että tätä vastaan suojaudutaan;
5. kehottaa komissiota kiinnittämään tarvittavaa huomiota siihen, että oikeuslaitosta varten kehitetään verkko-oppimisvälineitä sähköisen oikeudenkäytön yhteydessä;
6. vahvistaa, että suositukset ovat toissijaisuusperiaatteen ja kansalaisten perusoikeuksien mukaisia;

7. katsoo, ettei pyydetyllä ehdotuksella ole rahoitusvaikutuksia;
8. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman sekä sen liitteenä olevat yksityiskohtaiset suositukset komissiolle ja neuvostolle sekä jäsenvaltioiden hallituksille ja parlamenteille.

LIITE

PYYDETYN EHDOTUKSEN SISÄLTÖÄ KOSKEVAT YKSITYISKOHTAISET SUOSITUKSET

Suositus 1 (hyväksyttävän välineen muoto ja soveltamisala)

Ennen kuin neuvosto hyväksyy päätöslauselman toimintasuunnitelmasta, jonka toteutukseen komissio osallistuu, komissiota kehoitetaan laatimaan toimintasuunnitelma sähköisestä oikeudenkäytöstä Euroopan unionissa. Sen pitäisi muodostua yksittäisistä toimista, joista kerrotaan tarkemmin jäljempänä ja joista osa voisi johtaa lainsäädäntöehdotuksiin esimerkiksi hallinnollisesta yhteistyöstä EY:n perustamissopimuksen 66 artiklan nojalla, osa puolestaan suositukseen ja osa hallintomääräyksiin ja -päätöksiin.

(Konkreettiset toimet Euroopan oikeusalueen täytäntöön panemiseksi) Ensimmäinen askel tähän suuntaan olisi tietysti jokaisen EU:n alueella toimivan oikeusviranomaisen varustaminen tietokoneella, sähköpostiosoitteella ja internetyhteydellä. Tämä ei valitettavasti ole itsestäänselvyys, vaikka se siltä vaikuttaakin: monilta oikeusviranomaisilta puuttuvat nämä välttämättömät työvälineet, tai ne eivät halua käyttää niitä. Tähän tilanteeseen on tultava parannus.

(Sähköisen oikeudenkäytön soveltamisalan selkeä hahmottaminen) Väärinkäsitysten välttämiseksi olisi asianmukaista nimetä selkeästi asiat, jotka EU:n toiminta kattaa, käyttämällä esimerkiksi erilaista määritelmää tai lisäämällä sanamuotoon "sähköinen oikeudenkäyttö" kirjainlyhenne EU, jolloin puhuttaisiin "EU:n sähköisestä oikeudenkäytöstä" tai "EU:n oikeudenkäytöstä".

Suositus 2 (hyväksyttävän välineen vähimmäisisältö)

Toimintasuunnitelman pitäisi käsittää ainakin seuraavat toimet:

1. EU:n oikeudenkäytön toimintasuunnitelma

Pirstaloitumisen välttämiseksi ja koordinaation ja johdonmukaisuuden lisäämiseksi komission tulisi yhdessä parlamentin kanssa laatia kansalaisista ja oikeusalan ammattilaisista lähtevä EU:n oikeudenkäytön toimintasuunnitelma, jossa se esittäisi strategian Euroopan oikeusalueen parhaalle mahdolliselle täytäntöönpanotavalle. Tästä näkökulmasta EU:n toimielinten ja jäsenvaltioiden tulisi tehdä vilpittömästi yhteistyötä (EY:n perustamissopimuksen 10 artiklan mukaisesti) sitoutumalla ilmoittamaan toisilleen kaiken olennaisen tiedon, mukaan lukien uuden lainsäädännön, kuten jo soveltuvin osin tehdään sisämarkkinoilla tapahtuvan kansallisia teknisiä säännöksiä koskevan tiedonvaihdon tapauksessa. Vaikka kaikki kyseessä olevan tiedon yleisen ymmärrettävyyden lisäämiseen tähtäävät toimenpiteet ovat tervetulleita, automaattikäynnösten käyttö on samalla määriteltävä ja rajattava tarkkaan, koska kyseiset "käännökset" saattavat joskus olla harhaanjohtavia.

2. Toimet lainsäädännön laatimiseksi tulevaisuutta silmällä pitäen

Komission pitäisi luoda sopiva koneisto sen varmistamiseksi, että kaikki tuleva siviilioikeuden alaan kuuluva lainsäädäntö laaditaan siten, että sitä voidaan käyttää online-sovelluksissa. Voitaisiin esimerkiksi toteuttaa toimia sen varmistamiseksi, että ehdotettu yksityinen eurooppayhtiö voidaan perustaa online-sovelluksia käyttämällä ja että ehdotukset esimerkiksi aikuisten edunvalvontaa käsittelevien asiakirjojen ja muiden virallisten asiakirjojen tunnustamisesta soveltuvat online-käyttöön. Kun komissio siis esittää ehdotuksia, joihin liittyy lomakkeita, joita kansalaisten pitäisi täyttää, lomakkeet pitäisi laatia ja muotoilla alusta asti sähköistä käyttöä silmällä pitäen ja niiden pitäisi olla saatavissa jäsenvaltioiden virallisilla kielillä. Kohtia, joihin kansalaisten on kirjoitettava vapaata tekstiä, pitäisi karsia mahdollisimman paljon. Lisäksi on varmistettava, että kansalaiset saavat verkosta apua kaikilla virallisilla kielillä ja että he voivat käyttää verkossa sähköisiä käännöspalveluja. Vastaavasti tilanteissa, joissa on säädettävä asiakirjojen tiedoksiannosta, pitäisi varmistaa, että asiakirjoja voidaan antaa tiedoksi ja viestintää voidaan hoitaa sähköpostitse ja että allekirjoitukset voidaan tehdä sähköisesti. Lisäksi tilanteissa, joissa tarvitaan suullista todistelua, pitäisi lisätä videoneuvottelujen käyttöä.

Kaikkiin tuleviin ehdotuksiin pitäisi sisältyä komission perusteltu lausuma siitä, että ehdotuksen on tutkittu edistävän sähköistä oikeudenkäyttöä.

Komission pitäisi käydä läpi kaikki siviilioikeuden alan nykyinen lainsäädäntö ja esittää tarvittaessa tarkistuksia, joilla voimassa olevaa lainsäädäntöä muutetaan sähköisen oikeudenkäytön vaatimuksia vastaavaksi. Tältä osin komissiota kehoitetaan tarkastelemaan ensisijaisesti eurooppalaista vähäisiin vaateisiin sovellettavaa menettelyä, eurooppalaista täytäntönnpanomääräystä ja vaihtoehtoisia riitojenratkaisumenettelyjä (ADR), jotta kansalaiset ja yritykset voisivat käyttää näitä menettelyjä suoraan verkossa. Vastaavasti asiakirjojen tiedoksiannosta koskevaa asetusta¹ ja siviilioikeudellista todistamista koskevaa asetusta² pitäisi tarkistaa. Tavoitteena pitäisi olla joukko tehokkaita, yksinkertaisia välineitä, jotka olisivat hyödyllisiä ja käyttökelpoisia tavallisille kansalaisille ja pienille yrityksille – eikä siis järjestelmä, joka hyödyttää vain kaupallisia osapuolia, joiden riita-asioissa on kyse mittavista vaateista.

3. Siviiliprosessia koskevat toimet

Komission ja neuvoston pitäisi antaa lausuntoja Euroopan parlamentille sellaisten lakien uudistamisesta ja yhtenäistämistä, jotka koskevat oikeudenkäyntejä (prosessioikeus) sekä todistamista rajat ylittävissä tapauksissa ja yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltävänä olevissa tapauksissa, ottaen huomioon tietoteknologian alalla tapahtuneen kehityksen. Näin pitäisi pyrkiä yksinkertaisempiin, edullisempiin ja nopeampiin siviiliprosesseihin rajat ylittävissä tapauksissa.

¹ Neuvoston asetus (EY) N:o 1348/2000, annettu 29 päivänä toukokuuta 2000, oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta jäsenvaltioissa siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa (EYVL L 160, 30.6.2000, s. 37).

² Neuvoston asetus (EY) N:o 1206/2001, annettu 28. toukokuuta 2001, jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa (EYVL L 174, 27.6.2001, s. 1).

4. Sopimusoikeutta ja kuluttajalainsäädäntöä koskevat toimet

Painopisteen pitäisi olla tältä osin ennaltaehkäisevässä lainsäädännössä, jolla selvennettäisiin ja yksinkertaistettaisiin sääntöjä ja pyrittäisiin välttämään erityisesti kansainvälisestä yksityisoikeudesta johtuvat sudenkuopat, ongelmat ja kulut.

Tältä osin komissiota kehoitetaan työstämään sähköisen kaupankäynnin yleisiä sääntöjä ja ehtoja. Näin sähköisen kaupan harjoittajat voisivat lisätä sivustoilleen ”sinisen painikkeen”, jota napsauttamalla kuluttajat (tai toiset kauppiaat) voisivat hyväksyä sen, että osto- ja myyntitapahtumaan sovelletaan yleistä eurooppalaista sopimusoikeutta. Tämä voitaisiin liittää myös verkossa toimivaan valitusjärjestelmään ja hyväksytyyn, verkossa toimivaan ADR-järjestelmään.

5. Kieliä, monikielisyyttä ja yhteentoimivuutta koskevat toimet

Komission pitäisi käynnistää ohjelma, jossa tarkasteltaisiin sitä, mikä olisi paras tapa järjestää EU:n sähköisen oikeudenkäytön portaaleille verkosta saatavia käännoispalveluja. Lisäksi sen pitäisi perustaa työryhmä käsittelemään terminologian yksinkertaistamista ja standardoimista. Jokaisen jäsenvaltion pitäisi perustaa tietokanta oikeusalan kääntäjistä ja tulkeista.

6. EU:n sähköisen oikeudenkäytön portaaleja koskevat toimet

Kaikkien edellä kuvattujen toimien pitäisi tukea koordinointi- ja hallintayksikköä, joka vastaisi myös eri jäsenvaltioiden toimien koordinoinnista ja varmistaisi niiden yhteensopivuuden. Koordinointi- ja hallintayksikön pitäisi myös vastata EU:n kolmen sähköisen oikeudenkäytön portaalin suunnittelusta ja toiminnasta.

Koordinointi- ja hallintayksikön pitäisi myös vastata EU:n sähköisen oikeudenkäytön portaalin suunnittelusta ja toiminnasta. Tässä portaalissa pitäisi olla alueet kansalaisille, oikeusalan ammattilaisille ja oikeuslaitoksen ja hallinnon virkamiehille. Lisäksi koordinointi- ja hallintayksikön pitäisi antaa lausuntoja oikeus-, vapaus- ja turvallisuusasioista vastaavalle komission jäsenelle, Euroopan parlamentille ja neuvostolle. Sähköisten allekirjoitusten käytöstä oikeudellisissa yhteyksissä, kansallisten tietokantojen (maksukyvyttömyysrekisterien, maarekisterien, kaupparekisterien jne.) etäkäytöstä ja turvallisen verkoston luomisesta pitäisi käynnistää toteutettavuustutkimuksia mahdollisimman pian (viimeistään vuonna 2009–2010), ottaen huomioon neuvoston jo saavuttamat tulokset (maksukyvyttömyysrekisterien yhteen liittäminen, mahdollinen yhteistyö EULIS- ja EBR-palvelujen kanssa). Virtuaalisen tietojenvaihdon foorumia koskeva toteutettavuustutkimus pitäisi käynnistää vuonna 2011. Toteutettavuustutkimuksissa pitäisi noudattaa kussakin jäsenvaltiossa vahvistettuja julkisuutta ja tiedonsaantia koskevia sääntöjä, jotta tietojen osalta voidaan varmistaa tietosuojia ja oikeusvarmuus.

Näitä tutkimuksia tehtäessä pitäisi ottaa huomioon työ, jota notaarien ammattikunta on jo tehnyt tällä alalla (allekirjoitusten tunnustaminen, asiakirjojen sähköinen vahvistus, testamenttirekisteri jne.). Tarkoituksena on varmistaa, että kansalaisilla, yrityksillä, asianajajilla, oikeuslaitoksella ja oikeudenkäytöstä vastaavilla virkamiehillä olisi käytettävissään helppokäyttöiset työkalut.

(a) EU:n sähköisen oikeudenkäytön portaali kansalaisille

Tämä monikielinen portaali pitäisi suunnitella sellaiseksi, että se tarjoaisi apua kansalaisille ja yrityksille, jotka tarvitsevat oikeusapua ja alustavaa lakineuvontaa rajat ylittäviin oikeusasioihin liittyvissä ongelmatilanteissa.

Kansalaisten pitäisi päästä käyttämään portaalin kautta oikeusalan tietokantoja, sähköisiä oikeussuojakeinoja (vähäiset vaateet, maksumääräys) ja verkossa toimivia ADR-järjestelmiä (Solvit mukaan luettuna) ja kääntymään kuluttaja-asiamiesten puoleen, ja lisäksi portaalin pitäisi sisältää älykkäitä järjestelmiä, joiden avulla kansalaiset voisivat selvittää, kuinka heidän pitää toimia oikeusasioita koskevissa ongelmatilanteissa. Tällaisten järjestelmien pitäisi a) auttaa kansalaisia löytämään toisesta jäsenvaltiosta lakimies, joka puhuu heidän äidinkieltään (asianajaja, notaari jne.), ja selvittää, mitkä heidän tehtävänsä ovat, b) tarjota tietoa siitä, millaista oikeusapua on saatavilla, jos sitä on saatavilla, ja c) tarjota tietoa siitä, mitä eri jäsenvaltioissa on tehtävä tiettyjen muodollisuuksien hoitamiseksi (eli kuinka perustetaan yhtiö, hoidetaan kirjanpitoa, laaditaan testamentti, myydään tai ostetaan talo ja niin edelleen). Näistä järjestelmistä pitäisi saada myös selville, minkä tyyppisestä ongelmasta on kyse, mihin menettelyihin on ryhdyttävä jne.

Kansalaisille pitäisi antaa mahdollisuuksien mukaan sähköpostitse ilmaista alustavaa oikeusapua kansallisten ammatillisten elinten kautta ja niiden valvonnassa. Kansalaisten saataville pitäisi järjestää ainakin hakemisto, joka sisältäisi tiedot kussakin jäsenvaltiossa toimivista lakimiehistä, notaareista, ulosottomiehistä, haastemiehistä, tilintarkastajista, valtakunnallisen toimiluvan saaneista asiantuntijoista ja oikeusalan kääntäjistä ja tulkeista ja jossa olisi linkit toimivaltaiseen ammatilliseen elimeen. Kansalaisten saatavilla pitäisi olla myös selväkielisiä oppaita kunkin jäsenvaltion oikeusjärjestelmästä.

Hätätilanteissa kansalaisten pitäisi myös voida saada nopeasti oikeusapua ja yhteys poliisiin.

Portaalista pitäisi myös päästä moniin eri rekistereihin, ja siellä pitäisi voida julkaista jäsenvaltioiden virallisia ilmoituksia.

(b) EU:n sähköisen oikeudenkäytön portaalin turvallisuus

Portaalin pitäisi olla tuomarien, tuomioistuinten virkamiesten, kansallisten oikeusministeriöiden virkamiesten ja asianajajien työkalu, ja sen turvallisuus pitäisi taata asettamalla eritasoisia käyttöoikeuksia.

Portaalista pitäisi päästä oikeus- ja lainsäädäntötietokantoihin ja mahdollisimman monenlaisiin kansallisiin rekistereihin, ja sen pitäisi mahdollistaa turvallinen viestintä, turvalliset videoneuvottelut ja turvallinen asiakirjojen vaihto tuomioistuinten kesken sekä tuomioistuinten ja oikeudenkäyntien asianosaisten välillä. Siksi sähköisten allekirjoitusten varmentamisen pitäisi olla mahdollista ja portaalissa pitäisi voida käyttää sopivia varmennusjärjestelmiä.

Portaalin kautta pitäisi myös voida vaihtaa tietoja esimerkiksi henkilöistä, joilta on kielletty työskentely lasten parissa tai toiminta yritysjohtajina.

Siviili- ja kauppaoikeuden alan Euroopan oikeudelliseen verkostoon kuuluvia jäsenvaltioiden yhteysviranomaisia pitäisi kannustaa osallistumaan aktiivisesti EU:n sähköisen oikeudenkäytön kehittämiseen siten, että ne vaikuttavat tulevien portaalien, kuten kansalaisten sähköisen oikeudenkäytön portaalin, valmisteluun ja suunnitteluun osana sähköistä oikeudenkäyttöä koskevaa yhteisön toimintalinjaa, jonka tarkoituksena on erityisesti taata kansalaisille oikeussuojan välitön saatavuus. Kansallisten oikeusministeriöiden internet-sivustoilla pitäisi

aivan ensiksi olla linkki Euroopan oikeudellisen verkoston sivustolle.

Portaalin tulisi antaa EU:n kansalaisille tietoa jäsenvaltioiden rikosoikeudellisista järjestelmistä, erityisesti heidän oikeuksistaan käytännölliseen tietoon siitä, minkä viranomaisten puoleen heidän tulee kääntyä ja miten, lomakkeiden hankkimisesta, oikeusavusta ja asianajajista, jotka pystyvät työskentelemään ulkomaisten asiakkaiden kanssa. Portaalin tulisi myös tarjota lainharjoittajien käyttöön EU:n lainsäädäntö ja jäsenvaltioiden lainsäädäntö olennaisin osin. Euroopan oikeusalan koulutusta (European Judicial Training, EJT), Euroopan oikeusalan verkostoa (European Judicial Network, EJN) ja Euroopan oikeusalan koulutusverkostoa (European Judicial Training Network, EJTN) käsitteleviltä verkkosivuilta ja muilta sivustoilta löytyy jo nyt paljon hyödyllistä tietoa. Tämä tieto on kuitenkin pirstaleista ja sitä on vaikea löytää. Asiaa koskevien tuomioistuinten päätöksien tulisi olla saatavilla. Kaiken edellä mainitun tiedon tulisi olla saatavilla sekä sähköisessä että perinteisessä muodossa ja päivitettyä tietoa tarjota synkronointimekanismeihin (RSS-syöte) tulisi kiinnittää erityistä huomiota.

7. Oikeusalan koulutus

Jotta eurooppalainen oikeuskulttuuri leviäisi ja mahdollisimman monet oikeuslaitokseen kuuluvat olisivat tavoitettavissa heti siitä hetkestä lähtien, kun he tulevat oikeuslaitoksen palvelukseen, oikeuslaitoksen virkaan vasta nimitetyille tulisi antaa CD:n tai USB:n muodossa eräänlainen selviytymisopas, joka sisältäisi Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, EY:n perustamissopimuksen ja jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmiä ja oikeudellista yhteistyötä koskevat perusasiakirjat. Lisäksi olisi harkittava kansalaisille suunnattavia EU:n julkaisuja, jotka antavat käytännön tietoa EU:n oikeudellisesta yhteistyöstä ja muiden jäsenvaltioiden rikosoikeudellisista järjestelmistä. Lisäksi kaikkialla EU:ssa oikeusalan oppilaitoksia edustavan EJTN:n tarjoamien sähköisten koulutusvälineiden tulisi saada komission ja neuvoston asiaankuuluva huomio ja tuki.

8. Kansainvälisen rikollisuuden ehkäiseminen ja torjuminen

Rikosoikeudellisissa asioissa eurooppalaisen rikosrekisteritietojärjestelmän luominen on sähköisen oikeudenkäytön tähän mennessä tärkein sovellus. Jotta järjestelmä voisi toimia tehokkaasti, se tarvitsee tuekseen sähköisen rakenteen, joka pystyy yhdistämään kaikki kansalliset rikosrekisterit¹. Tällainen rakenne olisi viipymättä luotava. Toinen vapautteen, turvallisuuden ja oikeuteen perustuvan alueen kannalta merkittävä tietotekninen sovellus on Schengenin tietojärjestelmä (SIS), laaja tietokanta, joka mahdollistaa tietojenvaihdon ja yhteistyön jäsenvaltioiden viranomaisten välillä mm. välittämällä turvallisesti ja erittäin nopeasti eurooppalaiset pidätysmääräykset. Kuten Euroopan parlamentin 2. syyskuuta 2008 antamassa kannassa² todettiin, Eurojust on tärkeä toimija kansainvälisen rikollisuuden torjumisessa EU:n tasolla. Sen koordinoitoinnilla on keskeinen rooli torjuttaessa vakavia

¹ Euroopan parlamentti tukee hanketta ja toivoo sen toteutusta ottaen huomioon eurooppalaisen rikosrekisteritietojärjestelmän (ECRIS) perustamisesta 9. lokakuuta 2008 antamansa kannan (P6_TA(2008)0465).

² Euroopan parlamentin kanta 2. syyskuuta 2008 Belgian kuningaskunnan, Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Espanjan kuningaskunnan, Ranskan tasavallan, Italian tasavallan, Luxemburgin suurherttuakunnan, Alankomaiden kuningaskunnan, Itävallan tasavallan, Puolan tasavallan, Portugalin tasavallan, Slovenian tasavallan, Slovakian tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan aloitteesta neuvoston päätöksen tekemiseksi Eurojustin vahvistamisesta ja päätöksen 2002/187/YOS muuttamisesta (P6_TA(2008)0384).

rikosilmiöitä, joissa yhä useammin käytetään teknisiä välineitä. Eurojustin innovatiivisen tietojenkäsittelyjärjestelmän (E-POC) ansiosta sen käsittelemien tapausten määrä saavutti 1 000 tapauksen rajan vuonna 2008. Nämä esimerkit tulee moninkertaistaa ja niiden tulee saada EU:n rahoitusta.

9. Videoneuvottelutekniikka

Videoneuvottelun käyttö rikosoikeudenkäyntien yhteydessä on joissakin jäsenvaltioissa varsin tavallista. Se mahdollistaa todisteiden keräämisen vastaanottamalla lausumia syytetyiltä, todistajilta tai asiantuntijoilta ilman näiden fyysistä läsnäoloa ja mahdollistaa samalla suojelun tarjoamisen sitä tarvitseville. Vuonna 2000 hyväksytyssä Euroopan unionin jäsenvaltioiden keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevassa yleissopimuksessa vahvistetaan todistajien, syytettyjen ja asiantuntijoiden kuulemista videoneuvottelun avulla koskevat säännöt. Sopimuksen on nyt ratifioinut 24 jäsenvaltiota. Euroopan parlamentti kehottaa jäsenvaltioita saattamaan ratifioinnin päätökseen mahdollisimman nopeasti. Videoneuvottelun soveltamisesta käytäntöön ei ole vielä saatavilla tilastotietoja. Vaikuttaa siltä, ettei videoneuvottelun mahdollisuutta vieläkään hyödynnetä täysimääräisesti, osittain sähköisen tuen puutteen vuoksi. Tuki ja EU:n rahallinen apu täytyy saada käyttöön mahdollisimman pian.

10. Perusoikeuksien ja oikeusturvan edistäminen

Kaikki tekninen kehitys on tervetullutta, kunhan se ei vaaranna kansalaisten perusoikeuksia. Tästä syystä toimintasuunnitelman strategian laadinnassa ja täytäntöönpanossa tulee kiinnittää voimakkaasti huomiota kansalaisten perusoikeuksien kunnioittamiseen, etujen turvaamiseen ja tietosuojaan, ja antaa EU:n kansalaisille mahdollisuus tutustua viranomaisten säilyttämään ja jakamaan tietoon ja tarjota heille tietoa olemassa olevista oikeuskeinoista. Todellinen sähköisen oikeudenkäytön strategia ei voi toimia ilman rikosoikeudelliseen yhteistyöhön liittyvän oikeusturvan ja riittävän tietosuojan yhdenmukaistamista.